ANUARIO BRIGANTINO

Historia - Arte - Literatura - Antropoloxía - Entidades culturais e deportivas - Acontecementos do ano - Administración Municipal

Fundado por D. Francisco Vales Villamarín

Director: Alfredo Erias Martínez
Secretario e asesor: Julio Cuns Lousa

Asesores:
Manuel Ares Faraldo
José Antonio Miguez Rodríguez

Colaboradores técnicos:
Santiago Boullosa Cerviño
Carlos Fernández Fernández
Antonio López Riveiros
Mª del Pilar Vázquez Ares
José Mª Veiga Ferreira
Emilio Grandío Seoane

EXCMO. CONCELLO DE BETANZOS

1994 nº 17

Dos traballos asinados responden os seus autores; dos demais, a dirección do ANUARIO BRIGANTINO

O ANUARIO BRIGANTINO é analizado sistematicamente polo "CENTRO DE INFORMACIÓN Y DOCUMENTACIÓN CIENTÍFICA" (C.I.N.D.O.C.) do C.S.I.C. e incluído na base de datos ISOC. Ésta ofrece información sobre artigos publicados en máis de 1.000 revistas especializadas nos diferentes campos do coñecemento que pertencen ás Humanidades ou ás Ciencias Sociais.

A base de datos ISOC, accesible en liña desde calquer PC ou terminal de ordenador pola rede telefónica conmutada ou por liñas especializadas para a transmisión de datos (X-25), distribúese tamén en CD-ROM e en forma de repertorios bibliográficos impresos.

REDACCIÓN E INTERCAMBIOS

Excmo. Concello de Betanzos
Arquivo e Biblioteca Municipais
Rúa Emilio Romay s. n.
15300 Betanzos, A Coruña
Tlf. (981) 771946

O seu enderezo é:
Calle Pinar, 25, 3º, 28006 MADRID.
Tlelf. (91) 4112220. Fax 564 50 69.

***

Así mesmo, os traballos do ANUARIO intégranse nas bases de datos da BIBLIOTECA XERAL da UNIVERSIDADE DE SANTIAGO DE COMPOSTELA.

Cuberta:
Templete ecléctico do Pasatempo en Betanzos. Fotografía de LVC.

Contracuberta:
Canzorro da igrexa betanceira de San Francisco (s. XIV). Debuxo de Alfredo Erias.

Deseño da cuberta, composición e maqueta: Alfredo Erias.

Depósito legal: C-1258 / 95
I.S.B.N.: 84-606-2465-X
Imprime: LUGAMI. Rúa de Santiago, 4, Betanzos

Ilmo. Sr. Don Manuel Lagares Pérez

Alcalde-Presidente do Excmo. Concello de Betanzos

Moitos foron os acontecementos culturais que marcaron a historia deste 1994 en Betanzos, pero se temos que quedarnos con un, quedariámonos coa homenaxe do Concello, da Coral Polifónica (que por certo, recibiría a moi merecida Medalla de Prata da Cidade) e de Betanzos todo á memoria de D. José Veiga Roel, artista (fotógrafo, debuxante, calígrafo) de renombre internacional.

Despois, a maquinaria cultural seguiu a funcionar coma sempre. "Gráfica" abriu as súas portas no verán no edificio rehabilitado das antigas escolas de San Francisco; a "Bienal Balconadas" encheo de beleza e cor as nosas rúas unha vez máis; o Edificio Arquivo do Antigo Reino de Galicia (o popular "Liceo") non deu abasto con mostras e actuacións nas súas salas e na Aula Municipal de Cultura; a Banda e o Conservatorio seguiron en ascenso; Museo, Biblioteca e Arquivo son a base sobre a que se fan tantas cousas, e, por último, o Anuario.

Aquí o temos, como tódolos anos, cheo de traballos, de sorpresas, de cultura que queda para todos, de investigacións que intercambiamos con institucións de todo o mundo. Agradezo ó Director D. Alfredo Erias Martínez e ós seus colaboradores o esforzo que puxeron para que o nº 17 vira a luz. E agradezo tamén a xestión do Delegado de Cultura, D. Francisco Díaz Pereira.

¡Gracias a todos!

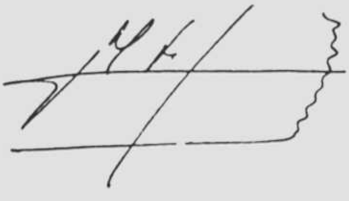

Unha imaxe pouco frecuente: Betanzos nevado (febreiro de 1993). Fotografía de José Luis Zamora.

ÍNDICE

HISTORIA...
•La comarca de Betanzos: un estudio geodemográfico, por EMILIO ABAD VIDAL 11
•As Travesas (Vigo, Paderne): unha estación rupestre nas Mariñas de Betanzos, por ALFREDO ERIAS MARTÍNEZ E ANDRÉS PENA GRAÑA 27
•O territorio e as categorías sociais na Gallaecia Antiga: un matrimonio entre a Terra (*Treba*) e a Deusa (*Mater*), por ANDRÉS PENA GRAÑA 33
•Um ídolo céltico?, por FRANCISCO VALES VILLAMARÍN 79
•San Francisco de Betanzos ante la Reforma (1567), por JOSÉ GARCÍA ORO y Mª JOSÉ PORTELA SILVA 81
•Brigantinos ilustres: Antonio Mª de Parga y Puga (1780-1825), por ANTONIO MEIJIDE PARDO 149
•Alguns personagens uruguaios oriundos da provincia de Betanços: (compreendendo até a segunda geraçom de emigrantes do período (1779-1829), por JOSÉ-MARIA MONTERROSO DEVESA 159
•Datos para una historia postal: Marcas de franquicia oficial de Betanzos en el s. XIX, por ANDRÉS GARCÍA PASCUAL 167
•Salud pública y medio urbano en Betanzos durante el siglo XIX, por CARLOS FERNÁNDEZ FERNÁNDEZ 179
•¿Americanos revolucionarios ou indianos reformistas?: Sobre os emigrantes e a política na Galicia da Restauración (1900-1923), por XOSÉ M. NÚÑEZ SEIXAS 187

ARTE, LITERATURA, ANTROPOLOXÍA...
•La iglesia románica de San Martiño de Tiobre, por Mª DEL PILAR CARRILLO LISTA 231
•As laudas sepulcrais de San Francisco da Coruña (I), por ALFREDO ERIAS MARTÍNEZ e XOÁN L. VÁZQUEZ GÓMEZ 241
•A Torre do Reloxio, por XOSÉ Mª VEIGA FERREIRA 267
•Una nueva obra de Fernando de Casas Novoa en La Coruña: el pabellón de la Plaza de Santa Bárbara, por Mª DOLORES BARRAL RIVADULLA 281
•Apuntes de una estancia del pintor Ricardo Balaca en Galicia, por FERNANDO PEREIRA y JOSÉ SOUSA 287
•Foto-memoria dunha vila (II), por XESÚS TORRES REGUEIRO 303
•Betanzos ante el objetivo de LVC (I) 311
•Veinticinco años de la Coral Polifónica de Betanzos, por J. ANTONIO MIGUEZ 317
•Poemas de la vejez, por JOSÉ ANTONIO MIGUEZ 323
•La Puerta, por ROSINA MARTÍNEZ BARRAL 329
•Notas sobre un betanceiro olvidado: Miguel Baena Martínez, por LVC 331
•De la cilla de un maestro: Ayer y hoy, según el criterio de su Real Academia, de casos dificultosos en la enseñanza de la ortografía española, por BRAIS DA BOUZA 333

ENTIDADES CULTURAIS E DEPORTIVAS...
•Didáctica do Museo das Mariñas (II): o Apostolado de Rubens e o Hospital de San Antonio de Padua, por EMILIA RODRÍGUEZ EIRÍS, MARÍA JESÚS FERNÁNDEZ RIVAS e XOSÉ ANTONIO GARCÍA GONZÁLEZ 341
•Entidades e asociacións culturais 357

ACONTECEMENTOS DO ANO 371

A vella entrada do Paseo das Almenas, perto da Porta da Vila de Betanzos. Debuxo: Erías.

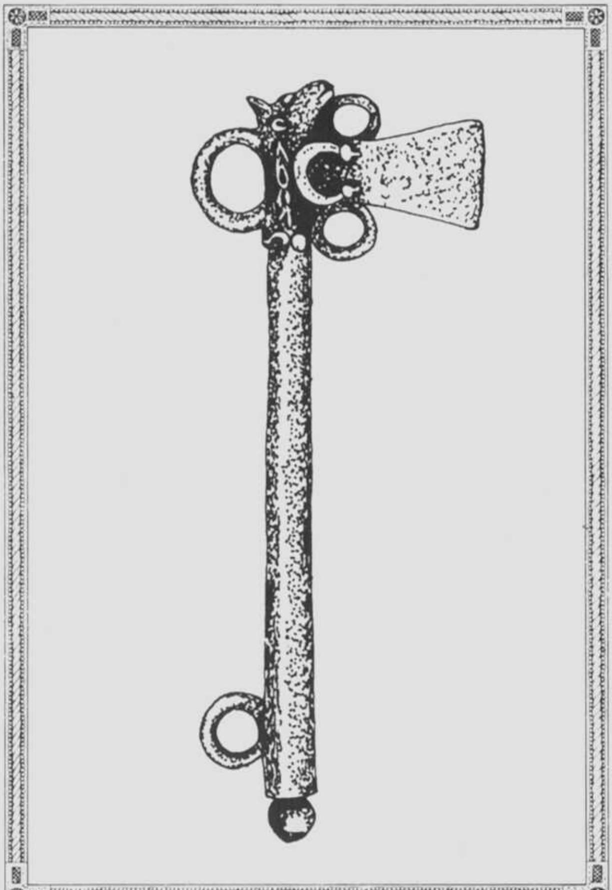

HISTORIA, ...

Erias
I-1989